

ΠΩΣ ΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ Ο ΛΑΟΣ

Β. ΤΑ ΛΑΪΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Τὸ ἐμπόριον εἰς τοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν τελευταία ἔλαβε μεγάλας διαστάσεις.

Κοντὰ δὲ σὲ πολλὰ διαφόρων εἰδῶν ἐμπορικά, τὰ κινώσκια καπνοπωλεία, ἐφημεριδοπωλεία ἐπιληθύνθησαν τόσο ὥστε νὰ τὰ συναντιῶμε καὶ εἰς τὰς πλέον ἀπομακρυσμένας συνοικίας καὶ τὰ περίχωρα.

Ἡ ἐξωτερικὴ τους δὲ ἐμφάνιση εἶνε τέτλια πού ἀναγκάζει τὸν παρατηρητικὸ περιπατητὴ νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα του ἐπάνω τους, συχνὰ δὲ καὶ νὰ σταματᾷ γιὰ λίγο μπροστά τους. Καὶ τότε παρατηρεῖ πὼς αὐτὰ πού τὸν φωνάζουν ἀπὸ μακριὰ μὲ τὴν ποικιλόχρωμη μουτζουρογραφία τους εἶναι τὰ διάφορα φτηνά, ὅλα μονόδραγμα, λαϊκὰ περιοδικά.

Εἰς τὴν ὁδὸν Ἀθηνῶν καὶ τὰ περίξ αὐτῆς διαλαλοῦν τὰ εἶδη τους οἱ πωληταὶ μὲ ἄγριες φωνές· εἰς τὰ κινώσκια τὰ κρεμοῦν στὸ σχοινάκι διαλέγοντας τὶς πιὸ χτυπητές, γαργαλιστικὰς εἰκόνες. Σταματοῦν λοιπὸν μεγάλοι καὶ μικροί. Αὐτοὶ μάλιστα καὶ τὸ περισσότερον ἀπάγουν καὶ κανένα ἀπ αὐτὰ τὰ περιοδικὰ καὶ τὰ φέρνουν στὸ ἐργαστήριον, στὸ σχολεῖον, στὸ μαγαζάκι, στὸ σπίτι. Τὰ παίρνουν ἀπὸ περιέργεια, κατόπιν τὰ συνηθίζουν, βρίσκουν σαυτὰ ἄγνωστα θέληγτρα καὶ ἔτσι μένει ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, τοῦ ἡμιμαθοῦς νέου, τοῦ λαοῦ, δεμένη γιὰ πολὺν καιρὸ μὲ τὸ περιεχόμενον τῶν φυλλαδίων αὐτῶν. Αὐτὸ δὲ εἶναι μακριὰ, πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ δική μας πραγματικὴ ζωὴ ἢ ξένη, δική μας ἢ ξένη ποίηση, δικὸ μας ἢ ξένο μυθιστόρημα καὶ διήγημα, τὴν τέχνη, τὴν ἐπιστήμη τὴν ἐκλαϊκευμένην, μακριὰ ἀπὸ τὶς ἐφευρέσεις γιὰ τὶς ὁποῖες ὑπερφηανεύεται ὁ ἄνθρωπος.

Ἐλλείψις κάθε ποιικιλίας τὸ κυριότερον χαρακτηριστικὸν τους. Στενὸς ὀρίζων γύρω τους. Ὁμοιομορφία μέχρις ἀηθίας. Ἡ αἰσθησιακὴ ζωὴ, ἡ ἐγκληματικὴ ζωὴ εἶναι τὸ θεμέλιόν τους.

Ἡ περιγραφή τῶν ἐγκλημάτων, τῶν διαφορῶν ἐπεισοδίων τοῦ ἐγκληματικοῦ κόσμου κατέχει σαυτὰ τὴν καλύτερη θέση. Μεγαλοποιημένα ἀναγνωσματοποιοῦνται τὰ ἐγκλήματα.

Ἡ περιγραφή των μάλιστα γίνεται παραστατικώτερη μὲ τὴν παρουσίαση τῶν φωτογραφιῶν τῶν ἡρώων καὶ ἡρωίδων πρωτεργατῶν τῶν ἐγκλημάτων ἢ θυμάτων.

Ὅλα τὰ λαϊκὰ περιοδικὰ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον πού σερβίρεται ὑπὸ διαφόρους τίτλους ὡς «κοριτοίστικα γράμματα», «ἀμαρτωλὲς ἱστορίες», «οἰκογενειακὰ διηγήματα», «κοινωνικὰς ἱστορίες», «χαριτωμένα κοινωνικὰ μυθιστορήματα», «νεοπλουτικὰ κωμωδία», «αἰσθηματικὰ μυθιστορήματα», «μεγάλαι μυθιστορήματα ἐρωτος καὶ περιπετειῶν», «τὰ ἀρόπια τῆς ζωῆς», «ἡμερολόγια τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ πάθους», ποιήματα μὲ τίτλους «νὰ σὲ βράσω» καὶ πολλοὺς ἄλλους, μὲ μιὰ λέξη μποροῦν νὰ χαρακτηρισθῶν ὡς ἀνόητα καὶ καταστρεπτικά, ἀλλὰ γιὰ τὸν λαό, γιὰ

τὸν νέο, γιὰ τὸ παιδί ἐκκυστικώτατα, διασκεδαστικά. Νὰ τὶ διαβάσει ὁ λαός μας γιὰ τὴ νεοελληνικὴ δημιουργία στὸ ἀνυπόγραφο ἄρθρον κάποιου σοφοῦ νεοέλληνας.

(«Παράδεισος» 14 Φεβρουαρίου). «Ἐχομε ὑποχρέωση... Τὶ ἀνάποδες καὶ ἄσκοριασμένες ἀντιλήψεις πού ὑπάρχουν, Θεέ μου. Τὶς χαρακτηρίζει ἡ ὀπισθοδρομικότης καὶ φέρνουν ὡς σφραγίδα τους τὴν παλαιοντολογία. Οἱ κ. κ. συνθέτες μας προκειμένου νὰ τονίσουν ἓνα τραγούδι, νὰ παρουσιάσουν κάτι τι, τρέχουν ἀμέσως νὰ ξεφυλλίσουν τὶς συλλογὰς τοῦ Παλαμᾶ, γιὰ νὰ βροῦνε τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα πού τρέφει τὶς δύστυχες Μοῦσες. Σὲ μιὰ ἐπίδειξη πτυχιούχων μαθητριῶν, τακίστηκε ἡ καθηγήτρια νὰ ξεψυχίσῃ τους τόμους τῶν ἔργων τοῦ Παλαμᾶ γιὰ νὰ τοὺς διαλέξῃ στίχους νὰπαγγεῖλουν. Μὰ εἶναι ντροπὴ γιὰ τὴν κατάπτωση αὐτῆ, εἶναι καὶ ἀναισθησία ἀκόμη. Σὰν νὰ μὴν ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι ποιητὲς ἄξιοι, ἴσοι καὶ ἴσως καλύτεροι, πιὸ καθαροὶ καὶ ὄχι τόσο στρυφνοὶ ὅπως αὐτός. Ἀλλὰ ἡ κουτὴ ρωμαίικη ἀντίληψη, δὲ νοιώθει οὔτε κἀν κάθε παληοφυλλάδα ἀκόμα δίχως τραγούδι αὐτοῦ καὶ μυθιστόρημα τοῦ Ξενοπούλου. Καὶ δὲν γυρίζουνε νὰ δοῦνε οἱ μεγαλόσχημοι αὐτοὶ κύριοι πὼς ἔχουν γίνει ἀνυπόφοροι στὴν κοινὴ ἐκτίμηση οἱ ἀγαπητοὶ τους. . . . ἀπαραίτητοι καὶ ὅτι περισσότερον διαβάξτε ἓνας νέος μὰ καὶ πρωτόβγαλτος ἀκόμα, παρὰ οἱ πανελλήνιες αὐτὲς φίρμες, ὅπως τὶς ὀνομάζουνε, οἱ Παλαμάδες, οἱ Ψυχάρηδες, οἱ Πάλληδες, οἱ Βλαχογιάννηδες καὶ Σία. Ὅ,τι εἶχαν νὰ πῶν μᾶς τῶπαν τόσα χρόνια τώρα καὶ μέχρι ἀνοησίας ἀκόμη. Σήμερα ἀνῆλθον στὰ περασμένα, εἶναι πεθαμένοι γιὰ τὰ γράμματα. . . . ὁ κόσμος διψάει γιὰ κάτι νεωτεριστικόν, τῆς ἐποχῆς, παράξενον, πρωτόβγαλτο, ἰδιόρρυθμον, γουστόζο. . . . Στὴ σειρά τους καὶ στὸ εἶδος τοῦ καθενὸς εἶναι ἕκατὸν εἴκοσι πέντε χιλιάδες Ἕλληνες πού μουντζουρώνουν καλὰ κακὰ τὸ χαρτί. Μποροῦν νὰ διαλέξουν 100,50,25,10 ἀπὸλους πού νὰξίξουν καὶ νὰρχίσουν νὰ τοὺς τονίσουν τραγούδια, νὰ τὰπαγγεῖλουν στὶς σάλας τῶν Ὁδείων. . . . Ἡ ἐποχὴ μας ζητάει τοὺς ἐρμηνευτὰς τῆς καὶ ἀρχίζει νὰ τοὺς βρίσκει στὶς καθάρεις ὄψεις τῶν νέων μας ποιητῶν, τῶν νέων μας καλλιτεχνῶν, τῶν νέων μας πεζογράφων. . . . Ἐχομε ὅλοι μας ὑποχρέωση νὰ βοηθήσουμε τοὺς νέους μπάζοντας τὰ ἔργα τους παντοῦ καὶ παραμερίζοντας τοὺς γέρους. . . . Καὶ τότε μονάχα θὰ δείξουμε πὼς εἴμαστε ἄνθρωποι πού ἀκολουθοῦμε τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς μας, πὼς νοιώθουμε τὴ πνευματικὴ ἀναγέννηση γιὰτὶ βουτιχτήκαμε στὴν κολυμβήθρα τοῦ καθαροῦ, γιὰ νὰντικρύσουμε τοὺς νέους πνευματικὸς ὀρίζοντας, τοὺς γεμάτους ἀρχῆς καὶ ὑπερτέλειαν μόρφωση».

Κι' ὅλη αὐτὴ ἡ περιφνημὴ διδασκαλία γιὰ τὴ νεοελληνικὴ δημιουργία γίνεται γιὰ νὰ ἔχουν τὸ θάρρος

οἱ ἀναγνώσται καὶ οἱ ἀναγνώστριες νὰ στέλνουν τὰ ἔργα τους στὰ περιοδικὰ γιὰ νὰ γεμίζουν τὰ φύλλα καὶ συγχρόνως νὰ γεμίζῃ καὶ ἡ τσέπη τῶν ἐκδοτῶν. Πῶς, θὰ τὸ δοῦμε πῶς κάτω.

Καὶ ἔτσι ὁ ἀναγνώστης δὲν παρακολουθεῖ τὸ περιοδικὸ μόνον διότι τοῦ ἀρέσει ἀλλὰ ἐνδιαφέρεται λίγο, λίγο γιὰ τὴν κίνησή του, τὴ διάδοσή του διότι λαμβάνει ὁ ἴδιος μέρος στὴ ζωὴ τοῦ περιοδικοῦ γράφοντας ποιήματα, διηγήματα—ὅλα ὁμοίμορφα πρὸς ἐκεῖνα ποῦ τοῦ προσφέρονται ὑπὸ τῆς σοφῆς συντάξεως, λαμβάνοντας μέρος σὲ διάφορα διαγωνίσματα, δίδοντας σημειώσεις γιὰ τὴν «κοσμικὴ» κίνησι τῆς συνοικίας του ἢ τῆς πόλης ὅπου διαμένει, ψηφίζοντας, ἔχοντας ἀλληλογραφία μὲ ὄλους καὶ μὲ ὄλες—γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους.

Ὅλα δὲ τὰ ἔργα, ὄλων τῶν εἰδῶν τοῦ λόγου σύμφωνα πρὸς τὴν κρίσι τῆς «Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς», εἶνε ἄξια νὰ καταλάβουν περίβλεπτη θέσι στὶς στήλες τοῦ περιοδικοῦ, ἄξια ἐπαίνου, φανερόντα ταλέντο σπάνιο κλπ. κλπ.

Ἀναφέρω τὰ ἀποτελέσματα ἐνὸς μόνου φιλολογικοῦ διαγωνισμοῦ ποῦ τυπώθηκε στὸ «Σκέρτσο» τῆς 24ης Ἰανουαρίου 1923.

«Ὅλα τὰ ποιήματα ποῦ ἐλήφθησαν γιὰ τὸ φιλολογικὸ διαγωνισμὸ τῶν ματιῶν ὑπεβλήθησαν στὴν κρίσιν ἐπιτροπῆς ἀποτελεσθείσης ἀπὸ ὄλους τοὺς τακτικούς φιλολογικούς συναρτάτας «τοῦ Σκέρτσου» καὶ τῆς γραφουσῆς... (Ἀκολουθοῦν τὰ ὀνόματα πολλῶν ποῦ ἔστειλαν ποιήματα)...

«Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς πρώτης ἀναγνώσεως ἔμεινε ἱκανοποιημένη... Πολλὰ, πλείστα διαβάζονται εὐχάριστος καὶ δείχνουν ὅτι ἐκεῖνοι ποῦ τὰ ἔστειλαν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐμπνευσθοῦν καὶ νὰ ἐκτελέσουν ἕνα καλὸ ποίημα. Τέτια εἶναι τὰ ποιήματα τῶν κυρίων καὶ κυριῶν... (ἀκολουθοῦν ὀνόματα)... χωρὶς ὡς τόσο καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ ἄλλα ὀνόματα ποῦ ἐσημείωσα πῶς πάνω νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀπορριπτέα... Ἔτσι μὲ πολλὴ ἐπιτυχία ἔληξε καὶ αὐτὸς ὁ διαγωνισμός. Στὸ ἐπόμενο θὰ προκηρῦξω ἕνα καινούριον, ἀρκετὰ ἐνδιαφέροντα.» (!)

Σύμφωνα μὲ τὴν παραπάνω κρίσι βέβαια κανεὶς δὲν θὰ δυσανεστηθῇ καὶ τὸ περιοδικὸ δὲν θὰ χάσῃ κανένα μέλος ἀπὸ τὴν τακτικὴν του πελατεία.

Αὐτὸ τὸ βλέπομε καθαρὰ στὴ στήλῃ τοῦ Ἀρχισυντάκτου τῶν «Πανελληνίων» τῆς 7ης Φεβρουαρίου Στὸ τέλος τῆς κριτικῆς του προσθέτει. «Αὐτὴ τῆ βδομάδα δὲν πιστεύω νὰ μείνῃ κανεὶς παραπονεμένος. Ἀφοῦ ἄλλως τε δὲν εἶμαι οὔτε κι ἐγώ.» (!) Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν ὄλες τὶς ἀνοησίες ὑποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἀφελῶν ἀναγνωστῶν ὁ ἀρχισυντάκτης τῶν «Πανελληνίων» στὸ ἴδιο φύλλο ἰδοὺ τί προτείνει:

«Οἱ διαγωνισμοὶ ποῦ συνήθως προκηρῦσσονται τὰ περιοδικὰ δὲν μὲνθουσιάζουν. Εἶναι σχεδὸν ὅμοιοι καὶ χωρὶς πρωτοτυπίας. Θέλω λοιπὸν κάτι καινούριον, πρωτότυπον. Προκηρῦσσω λοιπὸν ἕνα διαγωνισμὸν μεταξὺ τῶν ἀναγνωστῶν μου διὰ τὴν εὐρεσιν καὶ τὴν ὑπόδειξιν ἐνὸς διαγωνισμοῦ πρωτοτύπου.»

Βλέπετε ἐφθασαν εἰς τὸ ἀπροχώρητον. Προκηρῦσσεται διαγωνισμὸς διαγωνισμοῦ.

Ἐλκυστικωτέρα ὅμως καὶ ἀπὸ τοὺς διαγωνισμοὺς εἶναι ἡ ἀλληλογραφία.

Παραθέτω μερικὰ ἀριστουργήματα ποῦ ἀποδίδουν τέλεια τίς σκέψεις καὶ τίς ἀντιλήψεις τῆς σκεπτομένης καὶ ἐνδιαφερομένης «δι' ὑψηλότερα θέματα» νεολαίας μας.

«Σφαῖρα» 9ης Φεβρουαρίου. «Δύο φίλοι ἀρκετὰ ρομαντικοὶ ζητοῦν ἀλληλογραφίαν μετὰ δεσποινίδων καὶ γηρῶν. Σκοπὸς φιλία καὶ ὅ,τι ἐπακολουθήσει...»

«Ζητῶ ἀλληλογραφίαν μὲ μορφωμένα κορίτσια ἠθικοῦ χαρακτῆρος ἑτῶν 15—19. Σκοπὸς γνωριμία. Προτιμῶνται Κεφαλληνίας, Ἰθάκης, Ἀθηνῶν, Πατρῶν». «Νέος μορφωμένος ζητεῖ ἀλληλογραφίαν μὲ

αισθηματικὰς κυρίας καὶ Δνίδας ἀπ ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἄπαντῶ εἰς ὄλας»... .

Ἄπὸ τὰ «Πανελλήνια» «18ετῆς νόστιμο φοιτητικὴ ἀλληλογραφίαν μὲ νόστιμα κορίτσια»... .

Κάθε δὲ ψευδώνυμο, ἡ ἀλληλογραφία, ἡ συμμετοχὴ εἰς διαγωνισμὸν κλπ. κλπ. πληρώνονται ἀδρότητα.

Εἰς τὴν «Σφαῖρα» 9ης Φεβρουαρίου διαβάζομε: «Κάθε ἀπάντησις, μέχρι 40 λέξεων θὰ δημοσιεύηται μετὰ τὴν ἀποστολὴν ἐνὸς μονοδράχμου. Πέραν τῶν λέξεων αὐτῶν κάθε ἐπὶ πλέον λέξις θὰ πληρώνεται πρὸς 30 λεπτά ἢ μίαν. Διὰ τὰς δημοσιεύσεις μὲ κεφαλαῖα στοιχεῖα 50 λεπτά ἢ λέξις ἐπὶ πλέον».

Σὲ ἄλλη σελίδα τοῦ αὐτοῦ φύλλου βρισκομε τὰ ἑξῆς: «Ὅσοι θέλουν νὰ δημοσιευθοῦν τὰ ἔργα των ἐγκαιρότερον τῆς σειρᾶς των, θὰ στέλνουν ὡς δικαίωμα προαίτησεως 1 δραχμὴν τὸν στίχον γιὰ τὰ περὶ ἢ καὶ γιὰ τὰ ποιήματα»... .

Παρὰ κάτω: «Καθίσταται γνωστὸν εἰς ὄλους ἀλληλογραφοῦν διὰ τῶν γραφείων τῆς «Σφαῖρας», χωρὶς προηγουμένως νὰ ἔχουν προβῆ εἰς ἐνοικίασιν θυρίδος, ὅτι ἐκάστη ἐπιστολὴ των, διὰ νὰ δίδεται, ἀνάγκη νὰ συνοδεύηται δι' ἐνὸς διδράχμου, εἰς ἰδιαιτέρον φάκελλον ἐσοκλεισμένον».

Παρὰ κάτω: «ἐκίστη ἐγκριστις ψευδωνύμου δραχμὰ 2. Καί: «Τὸ Poste Restante τῆς «Σφαῖρας» = «Ἐνοικίαισις κάθε θυρίδος 50 δραχμὰς τὸ χρόνον».

Τὸ ἴδιο δὲ φορολογικὸ σύστημα βρισκομεν σχεδὸν εἰς ὄλα τὰ περιοδικὰ.

Ὅλα ἔχουν μεταβληθῆ εἰς μεσιτικὰ γραφεῖα.

Ἀλληλογραφοῦν δὲ ὄχι μόνον ἄτομα ἀλλὰ καὶ διάφοροι σύλλογοι μαθητῶν, ὡς ὁ «Μαθητικὸς σύλλογος Ἐομῆς» («Πανελλήνια» 7ης Φεβρουαρίου σελὶς 7). «Συμμορίες»—ὅπως ἀποκαλοῦνται δὲν ξεύρω ποίου εἶδους σύλλογοι.

Εἰς τὸ «Σκέρτσο» 24ης Ἰανουαρίου: «Ἡ συμμορία μυρμηκῶν δέχεται μέλη ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Εἰδοποιήσατε νὰ στείλωμεν κινισμόν. Ἀλληλογραφοῦμε μόνον μὲσω «Σκέρτσου.» Μὲ μπιρδες συμμορίται, φριβθῆτε τὴν τρομερὰν συμμορίαν μυρμηκῶν, ἄλλως... θὰ... Ἀσχηγὸς Ἄσχη.»

Τέλος ἐνδιαφέρει πολλοὺς καὶ ἡ κοσμικὴ κίνησις.

Αὐτὴ δὲ περιορίζεται εἰς τὴν ἀναγραφὴν ὀνομάτων διαφόρων καλλονῶν καὶ περιφρήμων χορευτῶν τῶν Ντάνσιγκ Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Χαλκίδος, Πατρῶν καὶ ἄλλων μεγάλων καὶ μικρῶν ἐπαρχιακῶν κέντρων μέχρι τῶν ὁποίων διοχετεύεται διὰ τῶν λαϊκῶν περιοδικῶν τὸ σπινθηροβόλον πνεῦμα τῶν δρόμων τῶν Ἀθηνῶν.

Αὐτὰ εἶναι τὰ λαϊκὰ μας περιοδικὰ.

Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεώς των, ἡ δηλητηρίασις τῆς λαϊκῆς ψυχῆς, τῆς παιδικῆς ψυχῆς. Ἐπλησίασα πολλὰ κίσκια, ὠμίλησα μὲ τοὺς πωλητὰς τῶν περιοδικῶν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησή μου ποιοὶ πῶς πολὺ τὰ γοργάτερα ἔλαβα τὴν ἀπάντησιν ὅτι τὰ παιδιὰ εἶναι οἱ καλύτεροι ἀγορασταί.

Καὶ τὸ πῶς ἐπιπόλαιον ἰδανικὸν ἐπομένως, καὶ ἡ πῶς ἄβασθη μὰ ὡς τόσο εὐγενικὴ σκέψις ξεριζώνεται μὲ τὴν ἀσχημία τῶν περιοδικῶν αὐτῶν, μὲ τὴν ὄψισιν καὶ ὀδύνην πρὸς ἕνα μόνον σημεῖον, τὸν κόσμον τῶν αἰσθητῶν. Λεῖπει παντελῶς ἀπ αὐτὰ τὸ ὄφελιμον. Καὶ ὅμως εἰς ὄλους τοὺς λαοὺς ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι φροντίζουν διὰ τῶν λαϊκῶν περιοδικῶν νὰ μεταδίδουν γνώσεις διότι τὸ θεωροῦν ἀπαραίτητον.

Τὸ ἴδιο βεβαίως πρέπει νὰ γίνῃ καὶ γιὰ τὸ λαὸν μας, ὁ ὅποιος πραγματικὰ ἔχει μεγάλη ἀνάγκη ἀληθινῆς μὲ σκοπὸ τὴν ἐξύψωσιν μορφώσεως.

Πρέπει καταλλήλως νὰ ὀδηγεῖται στὸ δρόμον του καὶ νὰ μὴν ἀφίεται ἔρμαιον τοῦ κάθε ἀσυνειδήτου καὶ αἰσχροκερδοῦς.

Φεβρουάριος 1923

ANNA ΣΤΑΜΑΤΕΛΛΑΤΟΥ

Σημ.— Ἐχω ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς περιοδικὰ «Σφαῖρα, Σκέρτσο, Πανελλήνια, Φρόνη, Παράδεισος, Γάτος, Χαμόγελο, Πειρασμός.»